

Za Kathleen Vaughan Wilkes (23. 3. 1946 – 21. 8. 2003)

Filozofka Kathy Wilkes opustila rady oxfordských profesorov na sklonku leta 2003. Za svojho nedlhého života sa ukázala ako talentovaná mysliteľka, odvážna žena, ktorá vedela počúvať výzvy a zaťato ich naplňať. A aj keď jej osudom bola filozofia, jej činnosť sa neuzatvárala v pohodlnej pracovni St. Hilda's College oxfordskej univerzity, ale filozofiu aj za cenu vlastného pohodlia, ba priameho ohrozenia prinášala tam, kde pociťovali akútnu absenciu slobodného premýšľania, tým, ktorí sa neuspokojovali s povoleným, ale túžili po skutočnom, ideológiou nehatenom poznaní.

Dávno predtým, ako sa to stalo v akademických kruhoch na západe módu, Kathy Wilkes počúvala hlasy z krajín, kde bolo bránené slobodnému prístupu k moderným, či skôr len iným spôsobom filozofovania. Jej odpoveď, podporená dlhou históriou odvážnych britských žien – misionárok vzdelanosti, vyústila do vlastných ciest: najskôr do Československa, neskôr do ďalších krajín Európy, ba až do Číny, kde budovala sieť disidentských filozofických komunit.

Bola prvou z oxfordských profesorov a profesoriek, čo od roku 1979 v Prahe viedli semináre podzemnej univerzity. S neutíchajúcou energiou prednášala, do krajiny pašovala knihy a samizdatové tlačoviny vyvážala von. Bola zakladajúcou členkou Vzdelávacej nadácie Jana Husa, v Oxforde organizovala sieť univerzitných profesorov na pomoc ilegálnemu filozofickému životu v Československu, pričom britskú verejnosť zasa oboznamovala s reálnou situáciou nášho vtedajšieho intelektuálneho prostredia. Za svoju prácu bola v roku 1992 ocenená vyznamenaním Českej akadémie vied.

Keď sa jej prístup do Československa uzatvoril, pokračovala vo svojej práci v iných krajinách, kde rovnako nebol možný alebo bol značne sťažený prístup k filozofickému daniu na Západe. V 80-tych rokoch sa angažovala v Inter-University Centre (IUC) v Dubrovniku, na mieste, kde ešte boli možné spoločné stretnutia filozofov zo Západu a z Východu. Čoskoro sa stala predsedkyňou jeho Výkonného výboru a energicky sa vrhla do práce; pod jej vedením sa uskutočnili série seminárov z ekonómie a politickej vedy.

Až do konca svojho života vyhľadávala talentovaných študentov v krajinách strednej a východnej Európy pre štipendijné štúdium na Oxfordskej univerzite.

Kathy Wilkes bola hlboko morálne založený človek. Odsudzovala nespravodlivosť a bojovala proti nej. Nedokázala mlčať, keď bolo treba vysloviť svoj názor. Jej postoj počas vojny v Juhoslávii vypovedá o statočnej žene, ktorej skutočne záležalo na veci, o ktorej pravdivosti, zmysluplnosti bola presvedčená. Bránila Dubrovnik, ktorý neopustila ani v dňoch najsilnejšieho bombardovania. Ako výraz úcty jej Chorváti udelili čestné občianstvo mesta Dubrovnik a stala sa čestnou členkou chorvátskej armády.

No aj napriek veľmi akčnému životu v Európe, v Oxforde Kathy Wilkes aj naďalej pôsobila ako zodpovedná univerzitná profesorka, vychovávala svojich žiakov, vedecky pracovala a neustále publikovala.

Vedeckú reputáciu si vyslúžila knihou *Physicalism* (1978), ďalej vydala knihy *Real People* (1988) a *Philosophical Problems in Artificial Intelligence* – po čínsky (1991) –

a okolo päťdesiatky vedeckých článkov uverejnených v časopisoch a zborníkoch. V Chorvátsku založila časopis pre analytickú filozofiu Dubrovnik Papers, vydávaný v súčasnosti pod názvom International Studies in the Philosophy of Science. O jej pôsobení v Československu sa možno dočítať sa v knihe Barbary Day *Sametoví filozofové* (1999).

Na Kathy Wilkes spomínam s úctou, i keď ona ju nikdy nevyžadovala. Vždy vystupovala civilne, priateľsky, svoju činnosť a jej význam pre nás všetkých nezverejňovala. A práve tým sa azda cítim najviac zaviazaná nespreneveriť sa tomu, čomu sa nás snažila naučiť – odvahe slobodne premýšľať.

Jana Balážová

PhDr. Jana Balážová, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava
SR